

РОЛЬ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

А. М. Волощук ,
студентка 1 курсу

Науковий керівник: *О. В. Захаріна,*
кандидат економічних наук, доцент

Житомирський національний агроекологічний університет

Проаналізовано роль реалізації проектів на засадах публічно-приватного партнерства у розвитку інноваційного підприємництва. Визначено роль науки у розвитку публічно-приватного партнерства у розвитку інноваційного підприємництва.

Ключові слова: публічно-приватне партнерство, інноваційне підприємництво, інновації, держава, бізнес.

На сучасному етапі економічної глобалізації, необхідною передумовою формування наукових і технологічних переваг країни виступає ефективна взаємодія ключових елементів національної інноваційної системи – держави, науки та бізнесу, як інструмента відносин нового типу між різними секторами економіки, науки і освіти. Накопичений світовий досвід дозволяє визнати одним з основних механізмів розширення ресурсної бази й мобілізації невикористаних резервів для економічного розвитку державно-приватне партнерство (ДПП). Таке партнерство являє собою відносно нове явище у світовому господарстві, що відображає процеси розширення й ускладнення форм взаємодії держави й бізнесу.

Найбільш активно партнерство держави і бізнесу здійснюється в реальному секторі економіки. Водночас, аналіз світового досвіду свідчить про те, що відносна роль

державно- приватного партнерства в інноваційній політиці різняться в окремих країнах, але явною є тенденція до зростання впливу ДПП на розвиток інноваційної активності.

Водночас, роль державно-приватного партнерства в розбудові національної інноваційної системи України, з урахуванням досвіду розвинених країн, досліджена недостатнім чином. Звідси випливає нагальна потреба в узагальненні та систематизації зарубіжного досвіду взаємодії державного та приватного секторів в інноваційній сфері, з метою запровадження в концепцію національної інноваційної системи України та в практику реалізації інноваційних проектів.

Державно-приватне партнерство у світовій практиці трактується у двох аспектах: по-перше, як система відносин держави й бізнесу, що широко використовується як інструмент економічного й соціального розвитку на міжнародних, національних, регіональних, місцевих рівнях; по-друге, як конкретні проекти, реалізовані спільно державними органами й приватними компаніями на базі об'єктів державної й муніципальної власності [1].

Очевидною є прикладна спрямованість «вузьких», більш конкретизованих трактувань ДПП, які містяться в законодавчих актах, концепціях консалтингових компаній, тобто становлять правове та методичне підґрунтя дій для безпосередніх учасників державно-приватного партнерства, та відповідають потребі запровадження конкретних проектів.

Законодавчо обґрунтованими та апробованими на практиці формами реалізації ДПП на теперішній час є: концесія; оренда державного майна; лізинг; угода про розподіл продукції; договір управління державним майном; договір про спільну діяльність; державно – приватні підприємства [2].

Найбільш поширеною на сьогодні в світі формою державно-приватного партнерства при здійсненні великих, капіталомістких проектів є концесії.

До пріоритетних областей для запровадження проектів державно-приватного партнерства відносять:

1. розвиток виробничої й транспортної інфраструктури;
2. житлово-комунальне господарство;
3. охорона здоров'я й соціальні послуги;
4. фінансування наукових досліджень, що мають перспективи комерціалізації;
5. розвиток інноваційної інфраструктури.

З метою визначення можливостей застосування ДПП в економіці України, нами був проаналізований зарубіжний досвід державно-приватного партнерства в різних суспільно – економічних сферах. Аналіз досвіду проектів державно-приватного партнерства, реалізованих за допомогою концесійної форми в країнах з різним рівнем соціально-економічного розвитку показав, що такі партнерства успішно застосовуються в транспортній (автодороги, залізниці, аеропорти, порти, трубопровідний транспорт) і соціальній інфраструктурі (охорона здоров'я, освіта, розваги, туризм), житлово-комунальному господарстві (водопостачання, електропостачання, очищення води, газопостачання та ін.).

У розвинених країнах партнерство держави й бізнесу широко використовуються в сфері соціальної інфраструктури – охорони здоров'я й освіти, на відміну від країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою, де переважають партнерства, пов'язані з інвестиціями в інфраструктуру енергетичної галузі, транспортні проекти, водопостачання й каналізаційні системи, портове господарство.

Одночасно розширюється використання механізмів державно-приватного партнерства в науково-технічній і інноваційній сферах. Для переважної більшості держав, характерним є підвищення інтересу до розвитку науково-дослідницьких проєктів ДПП. Такий інтерес виражається в розробці спеціального законодавства в даній області, зростанні бюджетних витрат на відповідні програми державно – приватного партнерства, включенні їх в стратегії інноваційного розвитку.

Стратегічне значення інноваційної сфери в сполученні її із соціальною й економічною роллю в розвитку країни визначає необхідність державної участі для забезпечення взаємодії наукового й бізнес середовища, створення інноваційних продуктів, що відповідають сучасним вимогам внутрішнього й глобального ринків. В науково-технічній та інноваційній сферах, формалізація відносин в рамках державно-приватного партнерства здійснюється у вигляді певних програм та підпрограм, спрямованих на вирішення окремих проблем, відповідно до визначених національних пріоритетів. Реалізація програм в рамках державно – приватного партнерства припускає не тільки фінансове забезпечення проєкту, а й створення та забезпечення функціонування відповідної інфраструктури.

Можна виокремити групу інноваційних проєктів, які характеризуються відносно низькою комерційною та високою суспільною ефективністю. Саме такі проєкти вимагають державної підтримки, оскільки їхнє здійснення приносить суспільству значні чисті вигоди, однак у зв'язку з відносно низькою фінансовою ефективністю не приваблює приватних учасників, зацікавлених у їхній реалізації. Існують й інші форми ДПП в інноваційній сфері: міжвідомчі інноваційні програми, венчурне

інвестування, офшорне програмування, лізинг, аутсорсинг тощо.

Зарубіжний досвід державно-приватного партнерства в інноваційній сфері вказує на те, що в моделі взаємодії держави й бізнесу в інноваційному процесі в розвинутих країнах роль приватного сектора полягає в розробці технологій на основі власних досліджень та в ринковому освоєнні інновацій, а роль держави – у сприянні виробництву фундаментального знання й комплексу технологій стратегічного характеру. Узагальнення зарубіжного досвіду дозволяє вивчити організаційні механізми реалізації проектів державно – приватного партнерства в сфері наукових досліджень та інновацій розвинутих країн світу, та можливості запровадження подібних проектів в Україні.

Закон України «Про державно-приватне партнерство» № 2404-VI, підписаний Президентом 01 липня 2010 р., не включає до пріоритетних сфер застосування ДПП освіту, науково-дослідницьку діяльність та інноваційну сферу, хоча й не забороняє такого використання: «державно-приватне партнерство може застосовуватися в інших сферах діяльності, крім видів господарської діяльності, які відповідно до закону дозволяється здійснювати виключно державним підприємствам, установам та організаціям» [3]. В той час як в проекті Закону України «Про загальні засади розвитку державно – приватного партнерства в Україні, схваленим Кабінетом міністрів України 17.09. 2008 р. наукова діяльність та інноваційна сфера були названі серед основних галузей, де передбачено розгортання проектів ДПП.

В Програмі економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» йдеться, зокрема, про необхідність

спрямування вітчизняного науково-технічного потенціалу на забезпечення потреб інноваційного розвитку економіки України й організацію виробництва високотехнологічної продукції шляхом запровадження державно - приватного партнерства в науково-технічній та інноваційній сферах, розробки та впровадження інструментів державної підтримки інноваційної діяльності [4].

Нагальна потреба в узагальненні та систематизації зарубіжного досвіду взаємодії державного та приватного секторів в інноваційній сфері, обумовлена необхідністю розбудови НІС України, зокрема шляхом запровадження проєктів державно-приватного партнерства. Як показує досвід, в науково – технічній та інноваційній сферах розвинутих країн проєкти державно-приватного партнерства здійснюються у вигляді програм та підпрограм, спрямованих на вирішення окремих проблем, відповідно до визначених національних пріоритетів.

Запорукою успіху проєктів ДПП у науково-дослідній та інноваційній сферах є політична підтримка таких проєктів з боку уряду, проголошення їх пріоритету та ключової ролі у формуванні національної інноваційної системи. За сучасних умов в Україні першочергове значення має приведення чинного законодавства стосовно державно-приватного партнерства у відповідність з потребами розбудови НІС, вироблення дійових рекомендацій з розвитку ДПП у науковій та інноваційній сферах з подальшою розробкою організаційного механізму державно-приватного партнерства проєктів з максимальним урахуванням міжнародного досвіду.

Список використаних джерел:

1. Варнавский В. Г. Государственно-частное партнерство в Украине: проблемы становления. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.strana-oz.ru>

2. Павлюк К.В. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави. [Електронний ресурс] / К.В. Павлюк, С.М. Павлюк // Наукові праці КНТУ. Економічні науки – 2010. – № 17. Режим доступу: <http://www.nbuu.gov.ua/>.

3. Закон України Про державно-приватне партнерство [Електронний ресурс] / м. Київ 1 липня 2010 року N 2404-VI // Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>.

Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>